

Transparant natuurbeheer

In ons januarinummer berichtten we u al dat de terreinbeheerders druk bezig waren met een nieuw stelsel van beheertypen, die als basis moest gaan dienen voor het nieuwe Programma Beheer. Op 16 april was het zo ver: de 'Index Natuur, Landschap en Recreatie' werd aangeboden aan het IPO en het ministerie van LNV. De vijf opstellers, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen, de Unie van Bosgroepen en de Federatie Particulier Grondbezit, hebben hiermee een gezamenlijk, uniform stelsel opgezet waarmee de communicatie onderling en met de overheid aanzienlijk makkelijker wordt.

"Het proces is goed verlopen", zo vertelt Nynke van der Ploeg van Natuurmonumenten, projectleider van de index. "Er waren natuurlijk wel wat hobbels, maar iedereen was zich ervan bewust dat we hier zoveel mee te winnen hebben, en dat gaf veel energie om de problemen op te lossen."

De index bevat 18 natuurtypen, 58 beheertypen en 5 recreatietypen (zie kader). De beheertypen zijn stuk voor stuk uitgebreid beschreven en van elk beheertype is een standaardkostprijs berekend. In het voorbeeldkader van droge heide is te zien hoe zo'n beschrijving en berekening er uitzien. Van der Ploeg benadrukt nog even dat die kostprijsberekening niet automatisch betekent dat beheerders dat bedrag als vergoeding krijgen. "Dit is vooralsnog niet meer dan een voorstel. De provincies moeten in hun uiteindelijke subsidieregelingen voor het nieuwe Programma Beheer de vergoedingen nog vaststellen. Maar dit is wel wat wij wenselijk vinden om de kosten te dekken, dat is duidelijk."

De index is nog niet helemaal compleet. Zo worden er per beheertype nog kwaliteitsklassen en een monitoringsprotocol opgesteld. Opvallend is dat de kostprijsberekening onafhankelijk is van de kwaliteitsklasse. "In het

oude Programma Beheer waren er bijvoorbeeld verschillende vergoedingen voor het basispakket heide en het pluspakket soortenrijke heide", zo vertelt Van der Ploeg. "Maar de praktijk leert dat de kosten voor gewone heide en soortenrijke heide nauwelijks uiteen lopen. Dus kan de vergoeding ook hetzelfde zijn."

De komende maanden gaat de Stuurgroep Omvorming Programma Beheer aan de slag met het implementeren van de index in het subsidiestelsel. En als dat gelukt is, dan is, zoals de opstellers van de index het stellen, "een flinke stap gezet in het vergroten van de transparantie van het natuurbeheer in Nederland."

Marjelt Neeffes,
redactie@vakbladnatuurboslandschap.nl

Index Natuur, Landschap en Recreatie; 18 natuurtypen, 58 beheertypen en 5 recreatietypen

- 1 Grootchalige, dynamische natuur
 - 01.01 Grootchalig zout (getijden)water
 - 01.02 Grootchalig duin- of kwelderlandschap
 - 01.03 Grootchalige rivier- of moeraslandschap
 - 01.04 Grootchalige zand- of kalklandschap
- 2 Rivieren
 - 02.01 Rivier
- 3 Bekken en bronnen
 - 03.01 Beek en bron
- 4 Stilstaande wateren
 - 04.01 Kranswierwater
 - 04.02 Zoete plas
 - 04.03 Brak water
 - 04.04 Afgesloten zeearm
- 5 Moerassen
 - 05.01 Moeras
 - 05.02 Gemaaid rietland
- 6 Voedselarme venen en vochtige heiden
 - 06.01 Veenmosrietland en moerasheide
 - 06.02 Trilveen
 - 06.03 Hoogveen
 - 06.04 Vochtige heide
 - 06.05 Zwakgebufferd ven
 - 06.06 Zuur ven en hoogveenven
- 7 Droge heiden
 - 07.01 Droge heide
 - 07.02 Zandverstuiving
- 8 Open duinen
 - 08.01 Embryonaal duin en strand
 - 08.02 Open duin
 - 08.03 Vochtige duinvallei
 - 08.04 Duinheide

- 9 Schorren en kwelders
 - 09.01 Schor en kwelder
- 10 Vochtige schraalgraslanden
 - 10.01 Nat schraalland
 - 10.02 Vochtig schraalland
- 11 Droge schraalgraslanden
 - 11.01 Droog schraalgrasland
- 12 Voedselrijke graslanden en akkers
 - 12.01 Bloemdijk
 - 12.02 Kruidenrijk grasland
 - 12.03 Glanshaverhooiland
 - 12.04 Zilt grasland
 - 12.05 Kruiden- of faunarijke akker
 - 12.06 Ruigteveld
- 13 Vogelgraslanden
 - 13.01 Vochtig weidevogelgrasland
 - 13.02 Wintergastenweide
- 14 Vochtige bossen
 - 14.01 Overstromingsbos
 - 14.02 Broek- en bronbos
 - 14.03 Haagbeuken- en essenbos
- 15 Droge bossen
 - 15.01 Duinbos
 - 15.02 Dennen-, eiken- of beukenbos
- 16 Bossen met productiefunctie
 - 16.01 Droog bos met productie
 - 16.02 Vochtig bos met productie
- 17 Cultuurhistorische bossen
 - 17.01 Vochtig hakhout of middenbos
 - 17.02 Droog hakhout
 - 17.03 Park- of stinzenbos
 - 17.04 Eendenkooi

- 18 Landschapselementen
 - 18.01 Poel
 - 18.02 Houtwal, houtsingel en struweelhaag
 - 18.03 Knip- of scheerheg
 - 18.04 Laan
 - 18.05 Knotbomenrij en elzensingel
 - 18.06 Hoogstamboomgaard
 - 18.07 Fortterrein
 - 18.08 Historische bouwwerk en erf
 - 18.09 Historische tuin
 - 18.10 Aardwerken en groeves

Recreatietypen

R0	afgesloten natuurterrein
R1	opengesteld, inrichtingsniveau beperkt
R2	opengesteld, inrichtingsniveau basis
R3	opengesteld, inrichtingsniveau plus
R4	opengesteld, recreatie om de stad

Deze definitieve lijst verschilt licht van de voorlopige lijst zoals gepubliceerd in 'Programma Beheer in nieuwe jas' in het januarinummer van het Vakblad (zie www.vakbladnatuurboslandschap.nl, onder archief, zoek op Programma Beheer); zo heeft natuurtipe 12 er een beheertype bijgekregen (ruigteveld), en zijn de drie beheertypen uit natuurtipe 16 nu samengevoegd tot twee. Ook is er een recreatietype bijgekomen.

Voorbeeld van een beheertype:

Beschrijving en standaardkostprijsberekening droge heide

07.01 Droge heide

1.1 Algemene beschrijving

Droge heide omvat zowel heiden, struwelen, kleine open zandige plekken en grazige vegetaties op basenarme zand- en leemgronden. Het beheertype komt voor op de drogere delen van de hogere zandgronden van Noord-, Midden- en Zuid-Nederland en soms op rivierduinen. De vegetatie wordt gekenmerkt door dwergstruiken. Bij een frequent plag-beheer is struikheide meestal de dominante soort.

Bij ongestoorde bodem kunnen bosbessoorten en kraaiheide een hoge presentie bereiken. Soms overheersen grassen als bochtige smele of wat hogere struiken als jeneverbes, brem en braamsoorten. Op iets lemiger plaatsen zijn vaak ook soorten van heischrale graslanden present, maar door verzuring en vermesting zijn deze sterk achteruitgegaan.

Droge heiden zijn in Nederland meestal ontstaan op uitgeputte bodems. Door het rooien van bomen en exploitatie van de lage vegetatie; plaggen of begrazen, zijn eeuwenlang mineralen afgevoerd. Op de hogere zandgronden ontstond hierdoor een open landschap met heideachtigen, aangepast aan deze voedselarme en vrij zure omstandigheden. De heiden werden door runderen of schapen begraaasd. Hierdoor bleef het landschap open. Mest, en vegetatie werd verzameld en afgevoerd. Er waren meerdere methoden om te plaggen; strooisel en houtige resten; humus en de humeuze toplaag van de bodem, werden zo nu en dan afgevoerd. Variatie in vegetatiestructuur binnen het beheertype is van groot belang voor karakteristieke faunasoorten waaronder warmteminnende diersoorten als reptielen (zoals adder en zandhagedis) en veel insectensoorten (zoals het heideblauwtje en de bruine vuurvlieder). Ook soorten van meer besloten landschappen als nachtzwaluw en draaihals kunnen voorkomen. Plaatselijk (zoals op de Sallandse Heuvelrug) komt de korhoen nog voor.

Variatie kenmerkt zich door een gevarieerd voorkomen van jonge heide, oude heide, (plaatselijk) struweel en opslag van vliegdennen, open zandige delen en (plaatselijk) dominantie van grassoorten.

1.2 Afbakening

- Het beheertype Droge heide omvat voor tenminste 60% heidevegetatie of vegetaties gedomineerd door bochtige smele of pijpenstrootje.
- Jeneverbesstruwelen en bremstruwelen kunnen onderdeel uitmaken van Droge heide evenals verspreide bomen, kleine open zandige plekken en grazige vegetaties op basenarme zand- en leemgronden.
- De heidevegetatie bestaat voor tenminste 30 % uit struikheide of struikheide gemengd met dopheide en/of kraaiheide en/of bosbessoorten te bestaan.
- Het beheertype komt voor in het Zandlandschap of het Heuvellandschap. Heide die in de duinen is gelegen behoort tot het beheertype Duinheide.

Voorbeeldgebieden: Bakkeveense Duinen, Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand, Drents-Friese Wold, Leggelderveld, Havelte-Oost, Mantingerzand, Lemerberg, Sallandse Heuvelrug, Borkeld, Veluwe, Brabantse Wal, Regte Heide & Riels Laag en Leenderbos.

foto: Koos Dansen

foto: Jan Bos

Aanbieding index aan IPO en LNV. Vlnr: Rino Jans (Unie van Bosgroepen), Gerard Beukema (Inter Provinciaal Overleg), Teo Wams (Natuurmonumenten), Cor von Meijenfildt (ministerie van LNV), Nel Sangers (Staatsbosbeheer), Jan Baan (De Landschappen), Ron van Woudenberg (Federatie Particulier Grondbezit).

Bedragen worden getoond in Euro

6.3 07.01 Droge heide

uitvoering/exploitatie per ha

	afbranden	begrazen binnen raster/ sloot	chopperen	gescheperde kudde- begrazing	maaien	plaggen	verkoop houtsnippen
in eigen regie	2%	70%	10%	10%	10%	40%	100%
Totaal	2%	70%	10%	10%	10%	40%	100%

Maatregel	Activiteit	Freq. Factor	Berek. Perc.	Uur (ha)	Bedrag (ha)
verwijderen top laag	plaggen	0.040	40%	8.000	77.76
	chopperen en maaisel afvoeren	0.040	10%	10.400	5.13
	plagsel in tijdelijk depot zetten	0.040	50%	1.500	2.61
maaien en afvoeren/oogsten ge begrazen binnen raster/sloten	maaien/oprapen gecombineerd	1.000	10%	3.120	29.42
	verzorgen/controleren van (beheers-)dieren	1.000	70%	0.500	13.23
begrazen onder toezicht herder	verzorgen drinkwater	1.000	70%	0.300	20.37
	begeleiden kudde	1.000	10%	4.000	15.12
	verzorgen/controleren beheersdieren	1.000	10%	6.000	28.68
verwijderen ongew. vegetatie	afzetten/afzagen/vellen	0.250	100%	2.900	31.98
	afbranden heide-/duinvegetatie	0.050	2%	2.500	0.57
	versnipperen vrijgekomen hout	0.250	100%	0.500	13.83
monitoring/karteren	monitoren/karteren	1.000	100%	0.089	4.25
	derden	0.100	100%	1.450	13.05
onderhouden/vervangen raster	onderhouden electrisch raster 50m/ha incl.apparaat	1.000	70%	0.280	17.40
onderhouden/vervangen	onderhouden stal/schaapskooi	1.000	10%	1.000	6.03
onderhouden wegen	onderhoud ontsluitingspad/-kade 20m/ha	1.000	100%	0.100	10.07
Totale kosten:					289.50
in eigen regie	verkoop houtsnippen		100%		3.50
Totale opbrengsten:					3.50
Exploitatiesaldo:					286.00

ADVERTENTIE

- een gegarandeerde prijs voor uw hout
- houtoogst in dienst van uw bosbeheer
- alle boswerkzaamheden onder één regie
- bostafelgesprekken over bedrijfsvoering en marktontwikkeling

Boswinst...

Het fullservice programma voor **waardevol** bosbeheer

wilt u meer weten? 0577-401433 - info@boswinst.nu - www.boswinst.nu

Voor waardevol beheer!